

Az európai szociális partnerek második közös projektje

Tanulmány az új tagállamokban lezajló gazdasági szerkezetváltásról

MAGYARORSZÁG

Készítette:

Jókay Károly és Osváth László

Fordított példány

A projekt az Európai Bizottság támogatásával készült

TARTALOM

1. BEVEZETÉS: A DOSSZIÉ ELKÉSZÍTÉSÉNEK CÉLJA –

2. GAZDASÁGI TENDENCIÁK ÉS KIHÍVÁSOK 2005. DEREKÁN

2.1 Makrogazdasági tendenciák és kihívások (szerkezeti problémák, nemzetközi vélemények, a szociális partnerek meglátásai)

2.2 Hanyatló, szerkezetváltáson áteső és felfutó ágazatok

2.3 A magyar munkaerőpiac helyzete

3. SZERKEZETVÁLTÁS ÉS A SZOCIÁLIS PÁRBESZÉD

3.1 Szerkezetváltás – hogyan határozzuk meg a fogalmát?

3.2 A szerkezetváltás jogi keretei

3.3 Példák a magyarországi szerkezetváltásra

3.4 A magyar szociális párbeszéd kihívásai

1. számú melléklet

Táblázatok és ábrák

2. számú melléklet

Szerkezetváltási példák, Beruházások

3. számú melléklet

Esettanulmányok

4. számú melléklet

A dossziéhoz megkérdezettek névsora, felhasznált források listája

A jelen tanulmány a szakértő véleményét tükrözi, mely nem szükségszerűen fedi az európai szociális partnerek nézeteit.

I. BEVEZETÉS: A DOSSZIÉ ELKÉSZÍTÉSÉNEK CÉLJA

A dosszié nem szükségszerűen a magyar gazdaság és a szociális párbeszéd szakértői számára készült. Magyar és nemzetközi forrásokat összegez a makrogazdasági helyzetről, a 2005. első felében az írott sajtóban a magyar gazdaságról megjelent értékeléseket és figyelemztető jelzéseket. A dosszié tehát külföldi olvasóközönség számára készült és tükrözni igyekszik a projekthez meginterjúvolt kilenc szociális partner (négy munkáltatói és 5 munkavállalói szervezete) véleményét. Ezek a szervezetek azok a szociális partnerek, melyek tagjai európai partnerszervezeteknek (ETUC, UNICE, UEAPME, CEEP). Habár a háromoldalú érdekegyeztetésben részt vesznek egyéb szervezetek is, ők nem tagjai az említett európai szervezeteknek.

A dosszié a szerkezetváltás szemszögéből hivatott felvázolni a szociális párbeszéd menetét és példákat mutat be a Magyarországon végbemenő szerkezetváltásról. Ez a dokumentum szolgál alapul a 2005. október 4-5-én a magyar és európai szociális partnerek által Budapesten megrendezett szemináriumhoz. A jelen nyers változatot a szemináriumon elhangzott hozzászólásokkal és észrevételekkel kiegészítve születik meg a dosszié és az esettanulmány végleges formája.

A dosszié alapját interjúk és a már meglévő adatok és dokumentumok szolgálják. A megkérdezettek névsora, illetve a felhasznált források listája a mellékletben található. Az adatok 2005. augusztus 15-ből valók, kivéve azokat az eseteket, mikor az eredeti számadatok jelentősen különböztek a 2005. október 1-itől.

2. GAZDASÁGI TENDENCIÁK ÉS KIHÍVÁSOK 2005. DEREKÁN

2.1 Makrogazdasági tendenciák és kihívások (szerkezeti problémák, nemzetközi vélemények, a szociális partnerek meglátásai)

A gazdasági átalakulás a kilencvenes évek végén vette kezdetét Magyarországon, mikor csatlakozott a Nemzetközi Pénzügyi Alaphoz (International Monetary Fund, IMF) és a Világbankhoz (World Bank). 1990-ben már érvényben volt törvény a személyi jövedelemadóról, az áfáról, az átalakulás komplett jogi kerete elkészült és az állami szektor teljes privatizációja végbement. Az átalakulási sokk a kilencvenes évek elején jelentkezett a szovjetunió összeomlásával. A hajdani állami gépgyártási, bányászati és egyéb hagyományos ipari szektorokat privatizálták és konszolidálták a 90-es évek közepére. Ugyanez vonatkozik a banki, pénzügyi szektorokra is, melyeket néhány kivételtől eltekintve teljesen privatizáltak és idegen tulajdonba kerültek.

Az ország lakossága 2005. június 1-i adatok szerint 10.086.000. A populáció 1980 óta természetes módon csökken (2004-ben minden 1000-ból -3,7). A halálozások száma meghaladja a születéseket és a termelékenységi arány az utánpótlási ráta alatt marad. A lakosság száma 21.000-rel csökkent 2004-ben a bevándorlási hullám ellenére. 2004-ben ugyanis 15.000 külföldi telepedett le hivatalosan hazánkban. 2004-ben több mint 130.000 legálisan Magyarországon élő külföldiről volt tudomásunk; 4-5000 külföldi (kb. 80%-ban Romániából, Szerbiából és Ukrajnából származó magyar kisebbségek) kap évente magyar állampolgárságot. A környező országokból érkező magyar kisebbségek érzelmi kérdéseket vetnek fel és befogadásukat egyik politikai erő sem tartja legitim megoldási módnak a munkaerőhiány és a populáció csökkenésének problémájára. Szlovákiából 5.000 munkavállaló naponta ingázik Észak-Nyugat Magyarországra az Audi és a Suzuki gyárakba Győrbe, illetve Esztergomba. Elméletileg a magyar kisebbségek és egyéb, a szomszédos országokból érkező migránsok száma 20-30.000 fővel növelheti a magyar munkaerőpiacot évente.

A magyar gazdaság teljesen nyitott és külkereskedelme 80%-ban az EU-tól függ. A vállalatok tulajdonlása tekintetében azt láthatjuk, hogy a vállalatok jegyzett tőkéjének mindössze 13%-a maradt állami kezekben 2002-ben szemben az 1992-es adatokkal, mikor ez az arány meghaladta az 55%-ot. (Lásd 1. sz. ábra a mellékletben)

Az árak legtöbb esetben piacfüggőek és szabályozatlanok, ahogyan azt a melléklet 2. számú ábrája mutatja. Bizonyos árakat (földgáz, villamos áram) a nemzeti hatóságok határoznak meg, míg a víz, a csatornázási és szemétszállítási díjat a helyi, vagyis az önkormányzatok szabnak meg.

A gazdaság modern szerkezetű, ahol a közép high-tech szektorok termelékenysége meghaladja a gépgyártási szektorét (Lásd: 3. sz. ábra)

A szolgáltatási szektor a GDP 66%-át, az ipar 25%-át teszi ki, a mezőgazdaság részesedése a tervgazdálkodás idején 4%-ra esett vissza. A banki és pénzügyi szektor a GDP hozzáadott értékéhez 21%-ban járul hozzá. A szolgáltatásokon belül az idegenforgalom, a kereskedelem, valamint a közszolgáltatások egyenlő mértékben gazdagítják a nemzetgazdaságot. A foglalkoztatási ráták természetesen nem arányosak a hozzáadott érték forrásaival. Ennek megvitatására később térünk ki. (Lásd: a 4. és az 5. sz. ábrát a gazdaság nyitottságáról és a hozzáadott érték szerkezetéről).

A közép-high-tech gyártási szektor olyan gazdaságban létezik, melynek külkereskedelmi bevétele a GDP kb. 25%-át adja.

Magyarország külkereskedelmét teljes mértékben az EU határozza meg. Az export 79,3%-a oda irányul és az import 72%-a EU országokból érkezik. Az EU-n kívüli európai országokat is beleszámítva (ide értve a csatlakozásra váró államokat is) az exportkereskedelem 91%-a és az importkereskedelem 84%-a tágabban értelmezett Európa határain belül zajlik. (Lásd: 6. sz. ábrát a kereskedelmi partnerekről és a kereskedelem összetételéről).

A kereskedelem szerkezete is kedvező. Az export és import termékek 80%-ban gépek és előállított áruk.

A maastrichti kritériumok

Magyarország mindössze egy maastrichti kritériumnak tesz eleget. Nevezetesen, 2004-ben az államadósság nem haladta meg a GDP 60%-át. Ám még ez a mutató is rosszabb, mint az EU-8 bármely tagállamában regisztrált adat, ahol is az államadósság/GDP hányados legalább negyede a magyarénak. Lásd: 7. számú ábra. Ez az 57,6% 2004-ben is 70% lett volna, ha az eredeti módszer szerint számítják (időszakos járulékokat számítottak a magánnyugdíjalapokba befolyó befizetések után). Lásd: 7. sz. ábrát az adósságok regionális összevetéséről.

Az inflációs ráta 2004-ben közel 7% volt, jelenleg (2005 augusztusi adat) 3,7%, mely még mindig meghaladja a 3%-os maastrichti határt. Az állami költségvetési hiány is jóval 3% felett van és a tervezett teljes hiányt a várhatóan augusztus végén érte el. A Nemzeti Bank alapkamata is 6%. Magyarország figyelmeztetésben részesült az európai Bizottságtól valamint kritikák érték az IMF, az OECD és magán hitelminősítő intézetek részéről is a pénzügyi deficit, az infláció mértéke, a valódi kamatráták és az államadósság miatt. Minden komoly szociális párbeszédet ebbe a makropénzügyi kontextusba kell helyezni. Az EU-10 tagországok közül mindössze Lengyelország és Málta küszködött súlyosabb pénzügyi hiánnyal 2004, mint a magyar 4,5%-os deficit. (Részleteket lásd: 8. sz. ábra).

Magyarország folyó fizetési mérleg hiánya 2004-ben 8,9%. A Világbank becslései szerint 2005. első negyedévére 7,5% várható. 2005 szeptemberében az Ecostat módszereinek megfelelő módon számított pénzügyi hiány a 2005. október 1-től a GDP 7,1%-án áll.

Előrejelzések szerint 2005-re 4,7%-os hiányt vártak. 2004-ben az Eurostat jelentése szerint Magyarország pénzügyi hiánya elérte a GDP 4,5%-át, amely az EU-10 országai közül a legrosszabb eredmény Lengyelország és Málta után. Egy nemzetközi ügynökség sem tartja valószínűnek, hogy ez a két mutató megfeleljen a maastrichti kritériumoknak 2005. során.

Infláció

Magyarország inflációja 2004-ben végig magas, közel 7% maradt, amely majdnem kétszerese az EU-8 legtöbb tagállamában regisztrált inflációnak. 2005. júliusára a fogyasztói árindex (consumer price index, CPI) 3,6%-ra esett vissza, de ez még mindig a maastrichti kritériumok szerinti 3% felett van. (Lásd: 9. sz. ábra az inflációs adatok összehasonlításáról. Csak Szlovákia CPI-je volt magasabb 2004-ben az új tagországok közül).

Ahogy az a 10. sz. ábra is mutatja, az infláció tartósan csökkent az elmúlt öt évben. 2005 júliusában mindössze 1,6%-os központi inflációt jegyeztek. Magyarország érzékenyen függ az olajáraktól, mivel majdnem teljes kőolajkészlete importból származik és a forint/dollár átváltási arány kedvezőtlenül változhat.

Gazdasági növekedés

Európai közegben vizsgálva, Magyarország valódi GDP növekedése az elmúlt évtizedben kedvezőnek tűnik. A GDP növekedése 2004-ben 4% volt, amely magasan meghaladta az EU-15 átlagát. Viszont hazánk utolsó volt az EU-8 tagországok között 2004-ben. 2005. első negyedévének végén a GDP növekedés az előző év ugyanazon szakaszához képest mindössze 2,9%. (Lásd: a 11. sz. ábrát a növekedési adatok összevetéséről). Az új tagországok közül csak Ciprus és Málta gazdasági növekedési adatai gyengébbek a magyarországinál.

Munkanélküliség

A magyar gazdaság másik kedvezőtlen vonása a növekvő munkanélküliség. A munkanélküliségi arány 5,5% fölé kúszott 2004. elején és 2005 júniusára elérte 7,1%-ot. A munkanélküliségi arány régióként nagy különbségeket mutat. Budapesten mindössze 4,7%, míg Észak-Keleten eléri a 12,6%-ot. Vannak természetesen megyéenként átlagértékek, ám a nagyvárosokban a munkanélküliség jóval alacsonyabb, Budapestével azonos mértékű vagy alacsonyabb, míg a távolabb eső területeken négy-ötszörös lehet ez az arány. Más szóval a az olyan megyékben, ahol a távolabbi településeken nagy a munkanélküliség, a városokban krónikus munkaerőhiány léphet fel, mivel a mobilitás és a megfelelő képességek hiánya akadályozza a hatékonyan működő munkaerőpiac kialakulását. Például a Győrben üzemelő Audi gyártelep szlovák munkásokat foglalkoztat ahelyett, hogy olyan magyarországi területekről mennének oda dolgozók, ahol a munkanélküliség 10% felett van.

Megyéenkénti munkanélküliségi arány (%) 2005. első negyedévében

Forrás: Térkép: HVG (2005. június 18. 56. oldal), Adatok: KSH

A munkanélküliségi arány meghatározása ellentmondásos. Habár, ahogyan később látható is, a teljes munkaerőpiacot, a lakosság aktivitási arányát és a munkát keresők megemelkedett számát egyszerre kell figyelembe venni és ez az összetett számítás, mely ok-okozati összefüggést tár fel, alaposabb elemzést igényel.

Munkaerő részvétel (gazdasági aktivitási arány)

A projekt keretében megkérdezett egyik szociális partner szavaival élve: **„Magyarországon mintegy egy millióan dolgoznak úgy, hogy nem állnak alkalmazásban.”** Az új tagállamok közül (EU-10) egyedül a máltai és a lengyel alacsonyabb a magyar munkaerő-részvételi aránynál. (Lásd: 12. sz. ábrát az adatok összehasonlításáról). A 15-74 év közötti munkakorú lakosságnak mindössze 56,8%-a aktív dolgozó. Ez az EU-15 átlagánál alacsonyabb szám, és messze elmarad a skandináv vagy észak-amerikai aktivitási rátától is.

Számos tanulmány utal rá, hogy 500.000 és 1.000.000 közé tehető azon munkakorúak száma Magyarországon, akik a szürkegazdaságban tevékenykednek, ahol is a bevételeket sehol nem jegyzik és nincs utána adózás. Fogyasztásuk az részben az áfában jelenik meg. Több szociális partner is túl alacsonynak véli a Statisztikai Hivatal következtetéseit a „hiányzó munkaerőre” vonatkozóan. Szerintük ez a szám közelebb van az 1 millióhoz, mint az 500.000-hoz. Ezek a „szürke” munkavállalók persze gazdaságilag aktívak, de nem fizetnek adót, nem járulnak hozzá a szociális jóléti rendszer támogatásához és nincsenek képviselve sem mint munkaadó, sem mint munkavállaló egyetlen szociális partner által sem. Tulajdonképpen az adóköteles bevételek és a gazdasági potenciál jelentős tartalékát képviselik. Az informális gazdaság a GDP 20-30%-át teszi ki. Ez nincs messze az EU-15 dél-európai tagállamai körében becsült informális gazdaság szintjétől.

- **A szürkegazdaság „fehérítése”, képviselete és adóztatása minden szociális partner érdeke**

Külföldi működő tőke befektetések (Foreign Direct Investment, FDI) tendenciái

Az 1990-es években, viszonylag korán megkezdődött külföldi működő tőke befektetések után megállapítható, hogy a Közép-Európát célzó külföldi tőke befektetések nagy része már nem Magyarországra áramlik. Szlovákia, Szlovénia és a balti államok és Csehország felgyorsuló reformoknak köszönhetően vonzóbbá váltak és elhalványították Magyarország korai ragyogását. (Lásd: 13. ábrát a magyarországi FDI tendenciákról 1995 óta).

Ahogy a táblázat is jelzi, a legtöbb külföldi befektetés zöldmezős beruházás és a hasznot is újra befektették. Németország, Hollandia és Ausztria a főbb beruházó országok hazánkban, de érdemes megjegyezni, hogy a General Electric és a Citibank is jelentős partnerként jelentek meg az 1980-as évek végén. Az amerikai beruházók a telekom, az autógyártás, a call centerok és egyéb nagy hozzáadott értéket képviselő regionális központok terén játszanak fontos szerepet.

Az FDI és a foglalkoztatás közötti összefüggéseket az alábbi adatok tárják fel. Az Amerikai Kamara (AmCham)¹ 590 taggal rendelkezik Magyarországon 22 országból. Az FDI-ben 17 milliárd dollárt képvisel és 1989 óta a teljes FDI tartalék jelentős hányadát őrzi. Tagvállalatai azonban a magyar 3,8 milliós erős munkaerőpiacon csak 5%-ot foglalkoztatnak, azaz 190.000 munkavállalót. Vállalatai az export 35%-át adják és 12%-ot az importból. Mivel a különböző külföldi kamarák tagságában van átfedés, ezért az AmCham jó keresztmetszetét adja a világ 50 legnagyobb vállalatának, amelyek beruháztak Magyarországon. Az AmCham a magyarországi FDI 60%-át adja, tehát arányaiban a külföldi multinacionális vállalatok a magyar munkaerő 10-12%-át foglalkoztatják közvetlenül. Az általuk biztosított munkahelyek jól megfizetett értelmiségi állások, viszont a tömeges elbocsátásokat és a munkaerőpiac rongálását nem a multinacionális vállalatok visszatelepítése fogja okozni, hanem a közsférában (több mint 800.000 munkavállalót érint), illetve a kkv-nál (mintegy 1 millió munkavállaló, családtagok és tulajdonosok) történő elbocsátások.

A versenyképesség

Több szociális partner és az üzleti vezetők közös megegyezése alapján kijelenthető, hogy Magyarország elveszítette versenyelőnyének egy részét. Nem a Távol-Kelet, Nyugat-Európa vagy Észak-Amerika ellen, hanem regionális szinten, ahol a jól képzett és „alacsony költségű” munkaerő verseng közvetlenül az exportorientált vállalatok beruházásáért.

¹ Lásd: www.amcham.hu

Az alábbi ábra mutatja munkavállalók és munkaadók által a jövedelem után fizetett összes járulék mértékét. Lengyelország és Magyarország azonos szinten állnak és ebben a tekintetben megelőzik Csehországot és Szlovákiát. Más részről viszont Szlovénia és a balti tigrisek versenyelőnye világosan látható a járulékok terén.

Bérek: Magyarországon az átlagos bruttó bérek a privát szférában 2005. derekán bruttó 640 euró/hó², ezt terhelik a járulékok. (Lásd: Központi Statisztikai hivatal 2005 novemberi jelentését a bevételekről. Elérhetőség: www.ksh.hu)

- A közalkalmazottak többe kerestek, mint a magán szférában dolgozók. A közalkalmazottak bruttó bére 2005. első felében 769 euró/hó volt.
- A munkából származó általános jövedelem (a jutalékokat és egyéb juttatásokat leszámítva) 665 euró/hónap volt 2005. első félévében. A nem bér jellegű juttatások ennek az összegnek 5%-át tették ki.
- A magánszférában dolgozók átlagjövedelmének számításánál figyelembe veszik azt a több százezer vállalkozót is, akik csak a kötelező minimálbért fizetik és azokat a munkavállalókat is, és multinacionális cégvezetőket, akik az átlagkereset többszörösét keresik. A törvény által szabályozott kötelező minimálbér 57.000 Ft/hó, vagyis 232 euró/hó, amely a járulékokkal együtt 337 euró/hó.

Jelentős az eltérés az iparban dolgozók átlagjövedelmében is az iparágtól függően, illetve hogy értelmiségi vagy fizikai munkát végez-e a munkavállaló. Pl.: a textiliparban az átlagkereset 337 euró, de mindössze 293 euró a fizikai dolgozóké, míg az értelmiségi dolgozóké majdnem kétszerese, 604 euró. Hasonlóképpen 2:1, illetve 3:1 arányú a különbség a gazdaság más ágazataiban is.

További példák:

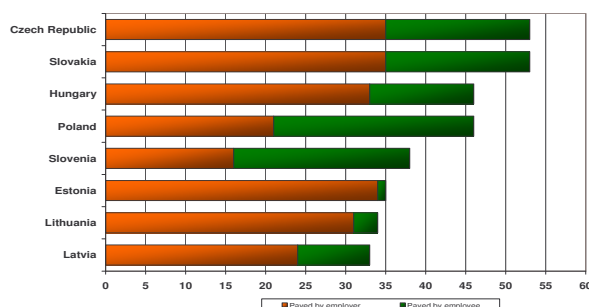
A magánszférában dolgozók átlagos jövedelme a KSH 2005. első félévéről készült jelentését alapul véve (Euró/hó bruttó bér, járulékok nélkül)

<u>Iparág</u>	<u>Fizikai foglalkoztatott</u>	<u>Szellemi foglalkoztatott</u>	<u>Átlag</u>
Gyáripar (általános kategória)	444	1036	579
Textil	293	604	334
Vegyipar	571	1326	824
Gépipar	493	1126	632
Pénzügy, bank	526	1387	1375

² 245 HUF/EUR árfolyamot alapul véve

Vendéglátás, turizmus	302	653	387
Privát szféra (átlag)	<u>408</u>	<u>938</u>	<u>587</u>
Közszféra (átlag)	420	836	734

Magyarországon a költségekhez hozzáadódnak a 33+ 12%-os munkáltatói és a munkavállalói járulékok

A bruttó jövedelmek után fizetett járulékok százalékban kifejezve 2004-ben (Forrás: Figyelő, 2005. július 21-27. a Világbank adatai alapján)

Termelékenységi tendenciák:

A KSH adatai szerint (2005 november) a magyar gazdaság 10%-kal nőtt 2004-hez viszonyítva. Ez a számadat azonban önmagában nem elég. Az OECD által összegyűjtött és feldolgozott összehasonlító számadatok szemléletesebbek, mert Magyarországot közvetlen versenytársakkal hasonlítja össze, pl.: Lengyelország, Szlovákia, Csehország, Ausztria és Németország. A teljes munkatermelékenység az OECD országokban 2,6%-kal nőtt 2004-ben és 1,6%-os növekedést vártak 2005-ben. Magyarországon az üzleti szféra termelékenysége 4%-kal nőtt 2004-ben és előrelátások szerint eléri a 3,6%-ot 2005-ben, majd a 4%-ot 2006-ban. Csehországban 4 és 4,7% között mozog ez a növekedés, Szlovákia esetében, míg mindössze 0,6% és 1,1% között mozog az euró-zónában. (Lásd: OECD Economic Outlook termelékenységi adatbázisát a 12. táblázatban).

A munkatermelékenység egy másik mértéke a GDP és a munkaórák hányadosa amerikai dollárban kifejezve. Ezek szerint Magyarországon 2004-ben 21,50\$, mely jobb eredmény, mint a csehek termelékenysége (20,70\$) vagy Lengyelországé (17,70\$), ám elmarad Ausztriától (38,40\$) és az euró-zónától is (40,20\$) (Lásd: „International Comparisons of Labour Productivity Levels – Estimates for 2004 (2005 szeptember)”). 2000 óta Magyarország

termelékenysége kétszer olyan gyorsan növekedett, mint az euró-zónáé. Azonban még így is jelentősen elmarad az euró-zóna szintjétől³.

Sávszerű jövedelmadók:

A magyar fizetési rendszer másik gyakran emlegetett problémája a sávszerű jövedelmadók. A legmagasabb adósáv a bruttó 510 eurós/hó bevételre vonatkozik (a járulékok nélkül). Tehát már az átlagkereset is a legmagasabb, 38%-os adósávba tartozik. Megjegyzés: Szlovéniában, Lengyelországban és Szlovákiában a legmagasabb adósávba a legalább kétszer magasabb bérek tartoznak. Magyarországon a legmagasabb áfa 25%, melyet 20%-ra fognak csökkenteni 2006-ben, amely arra ösztönzi a fogyasztókat, hogy a közeli országokba, Ausztriába, Szlovákiába és Romániába menjenek vásárolni, ahol az adók alacsonyabbak. Ez bénító hatást gyakorol a kiskereskedelemre (és végső soron a foglalkoztatásra) a porózus határok mentén. (Lásd: 14. sz. ábra az EU-8 országainak és Bulgária adóinak mértékéről)

Szerkezetváltás

- Az alábbi szektorokat érint rövid távon a szerkezetváltás, amely 800.000 közalkalmazottat jelent, azaz a munkaerő 21%-át. A közalkalmazottak és köztisztviselőket is képviselik a szociális partnerek, vagyis jelentős a szakszervezeti tagságuk:
 - -A posta liberalizációja
 - Az állami vasút liberalizációja
 - Közigazgatási rendszer „regionalizálása”
 - Egészségügyi juttatások és finanszírozási rendszer
 - Helyi önkormányzatok (több mint 500 000 alkalmazott)
 - Oktatás (legfőképp általános iskolai, mivel önkormányzati hatáskörben van)
 - Szociális jóléti és egyéb juttatási rendszerek
- Számos szociális partner jelezte, hogy a közszolgáltatások, és közigazgatási rendszer, az önkormányzatok (Nuts II) regionális szintre helyezése, valamint a helyi önkormányzatok számának csökkentése elengedhetetlen a versenyképesség növeléséhez
- Az EU-tagság negatív hatással lesz az alulfinanszírozott kisvállalkozásokra, akik nem tudják felvenni a versenyt az új piaci résztvevőkkel, nem tudnak megfelelni az egészségügyi és biztonsági irányelveknek, amelyek költséges átszervezést igényelnének és nem tudnak exportálni, mivel nincsenek kapcsolataik, megfelelő

³ Az OECD módszereinek bővebb ismertetéséért lásd: „OECD Compendium of Productivity Indicators, 2005”. Elérhetőség: www.oecd.org

képességeik és versenyképes árujuk. A magyar vállalatok több mint 95%- 9 vagy annál kevesebb munkavállalót foglalkoztat. Még ha nem számítjuk is bele azokat a cégeket, amelyek csak papíron léteznek vagy rejtetten foglalkoztatnak munkásokat, akkor is a mikrovállalatok száma dominál. Több szociális partner is azon a véleményen van, hogy 2005-2006-ban ezek a vállalatok egyre nagyobb számban csődbe jutnak és körükben a tulajdonosok/munkavállalók munkanélkülisége nőni fog (munkáltatói szervezet).

- A mikrovállalatok az említett hatások miatt nem tudják majd befogadni a nagyobb cégek elbocsátottjait (szakszervezet).

Aktív vállalatok és részvényvállalattá nem váló vállalkozások száma a foglalkoztatottak száma szerint (2003)

Foglalkoztatottak száma	Vállalatok száma	%
Ismeretlen és nulla	553.201	62,68
1 - 9	296.328	33,58
10 - 19	17.295	1,96
20 - 49	9.802	1,11
50 - 249	4.898	0,56
250 -	979	0,11
Összesen	882.503	100%

Forrás: KSH

- A 882.000 jogilag bejegyzett vállalat közül mindössze 6.000 foglalkoztat 50 alkalmazottnál többet és csak 979-ban dolgozik 250-nél több munkavállaló. 875.000 vállalatnál dolgozik 50-nél kevesebb személyzet, a legtöbbször 1-2 fő. A masszív vagy problémát okozó szerkezetváltás veszélye a mikro-, kis- és középvállalatokat érinti, nem a multinacionális nagyvállalatokat (KSH adatai 2004-ből)

Nemzetközi szervezetek által megnevezett makrogazdasági kihívások

IMF (2005. június 29.):

- Magyarország 9%-os folyó fizetési mérleg hiánya növeli a kettős hiánnyal együtt járó kockázatokat. Pénzügypolitika szabályozása szükséges hároméves költségvetési tervvel.
- Esedékes az oktatási és egészségügyi rendszer reformja
- Adóráta csökkentésre szorul, az adóalapot bővíteni kell
- A vásárlóerő-paritással (Purchasing Power Parities) az államadósság nem leplezhető.
- A munkaerő-részvételi arányt növelni kell, és a minimálbér emelését a termelékenység növekedésétől kellene függővé tenni.

Világbank (2005 július) ⁴

- A pénzügypolitika „bukdácsol”, a javasolt sürgősségi intézkedések „szerény hatással” bírnak a deficitre, a „gyors helyreállítások”, melyek az „alapvető pénzügyi helyzetre csekély hatást gyakorolnak”.

OECD (200. július 19.) ⁵

- Magyarország pozitív, egészséges növekedés útján halad, de csökkenteni kell a pénzügyi hiányt, valamint az adóterheket és ezzel egy időben a kiadásokat
- Az egyszeri bevételeket az államadósság csökkentésére kellene fordítani, nem új kiadások finanszírozására.
- Szükséges az egészségügyi rendszer reformja
- A kerkedvezményes nyugdíj átgondolásra érdemes, a munkaerő részvételi arány növelendő és a munkaerő-áralmást elő kell segíteni a jobb közlekedés biztosítása által.

A szociális partnerek által megnevezett makrogazdasági kihívások

A projekt keretében meginterjúvolt partnerek is meghatároztak néhány makrogazdasági kihívást, melyeket fontosnak ítélnék. A kizárólag a partnereket érintő és máshol nem említett kihívások a következők:

- Magyarországnak nincs stratégiája és jövőképe. El kellene döntenie, hogy olyan gazdaságokkal akar-e versenyezni, melyek lényegében a világ termelési láncolatában vele egy szinten állnak (Szlovákia, Lengyelország és Csehország) és amelyek a Kínából érkező erős nyomásnak vannak kitéve vagy a sikeres iparágakon belüli felfutó szolgáltatásokkal, vagyis harmadik szektorális szolgáltatásokkal kiegészíteni a meglévő gyáripárt (több munkáltatói szervezet véleménye is).
- Az egész állami költségvetési rendszer és annak minden eleme teljes átalakításra szorul (munkáltatói és szakszervezet).
- Az állam, az önkormányzatok, a magánszféra és az NGO-k szerepét is újra kellene megvitatni és átgondolni.
- Az oktatási, egészségügyi ellátási, szakmai képzési, szociális jóléti, stb. rendszer átgondolandó és alapos modernizálásra szorul (munkáltatói és szakszervezet).
- Magyarországon nincs iparpolitika (szakszervezet).

⁴ World Bank „EU8 Quarterly Economic Report” (July 2005).

⁵ „Policy Brief: Economic Survey of Hungary,” OECD Observer (July, 2005), www.oecd.org and „Economic Survey of Hungary,” OECD Economics Survey (July 19, 2005).

- Mind Európa, mind Magyarország alapvető gazdasági krízist él át, mivel a mikro-, kis- és középvállalkozások elhanyagoltak. Habár a magyar vállalatok 90%-a az EU-15-ben 56%-a 10-nél kevesebb munkavállalót foglalkoztat, a legtöbb pénzügyi támogatási program mégis a nagyvállalatokat célozza meg. A kkv-k nem tudják már befogadni a nagy vállalatok elbocsátott dolgozóit explicit fejlesztési stratégia véghezvitele nélkül. Nem helyeznek elég hangsúlyt a kkv-k támogatására és segítésére azon törekvésükben, hogy megtartsák a meglévő munkahelyeiket, illetve új munkahelyeket teremtsenek. Ezek a mikrovállalkozások azonban a munkaerőpiac jelentős részét foglalkoztatják és a GDP 40%-át termelik meg (munkáltatói szervezet).
- Alapvető adóreformra van szükség, hogy csökkenjenek a munkaköltségek: a járulékok, a jövedelemadó, hogy az adósávok kibővíljenek, nyugdíj és egészségügyi támogatás reformját folytatni kellene (munkáltatói szervezet).
- Az átalakuló iparágakban szükségszerű a munkaerő számának csökkentése és a multinacionális beruházások „delokalizációjának” folyamata megállíthatatlan, de a kollektív megállapodások során küzdeni kell az életen át tartó tanulás és a folyamatos képzés iránti elkötelezettség mint alapvető munkavállalói jogok mellett (szakszervezet).
- A stratégiai szolgáltatási vállalatok privatizációja bár kellett volna, nem vezetett sem az árak és a piac liberalizációjához, sem a versenyképesség növeléséhez. Az állami monopóliumok magánmonopóliumokká váltak és ezeknek a monopóliumoknak versenyre van szüksége. A stratégiai eszközök privatizációja során szem előtt kell tartani a versenyképességet és a nyitott piachoz való hozzáférést (munkáltatói szervezet).
- A közszolgáltatásokat (például a helyi közlekedés) és a közigazgatást regionális szinten újra kell szervezni (Nuts-II). Ez által javulna a szolgáltatások minősége, csökkennének a költségek és ésszerűbb méretgazdálkodás (munkáltatói szervezet).
- Hiányzik az általános politikai akarat, hogy az államot újra meghatározzák és decentralizálják regionális vonalak mentén.
- Maguknak a szociális partnereknek is (mind a munkaadói oldalról, mind a munkavállalói oldalról) szükség van bizonyos szerkezeti változtatások végrehajtására., mivel a szakszervezetek tagsága csökken és a gazdaság legdinamikusabb szektorai a szociális párbeszéd nélkül függetlenül működnek (munkáltatói szervezet).

2.2 Hanyatló, szerkezetváltáson áteső és felfutó ágazatok

Az FDI megoszlása alapján megjósolható, hogy melyek a jelenleg bővülő ágazatok és melyekben várható termelésnövekedés, illetve több munkahely. Ezek elsősorban a gyártás,

telekommunikáció és a pénzügyi közvetítés. (Lásd: 15. sz. ábrát az FDI megoszlási arányait az ipari ágazatok között)

A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium megállapítása szerint a gyártás területén bekövetkező növekedés 70%-a az autógyártásban, a közlekedésben és az elektromos berendezés-gyártásban koncentrálódott a 2004-es évben. Ez a folyamat várhatóan 2005-ben is folytatódni fog. A Minisztérium tanulmányozta és más üzleti információforrások is jegyezték a következő ágazatokat mint a gazdaság egészénél gyorsabban fejlődő szektorokat: infrastruktúra és közlekedés, pénzügyi szolgáltatások / call centerek, wellness és gyógyturizmus, software fejlesztés, vegyipar és műanyagipar.

A következő táblázat bemutatja a tervezett és megvalósult FDI helyzetét 2004-ben és 2005-ben. Ez is bizonyítja, hogy az autógyártásba, az autóalkatrészek előállításába és egyéb közép és magas szintű technológiát igénylő termékek gyártásába investálnak leginkább a külföldi beruházók.

MUNKAHELYEKET TEREMTŐ BERUHÁZÁSOK MAGYARORSZÁGON 2003-2005 KÖZÖTT (a felsorolás nem teljes)

Név	Tevékenység	Telephely	Beruházás (milliárd Ft)	Munkaerő
Audi AG	Autó- és motorgyártás	Győr	110	Nincs adat
Suzuki	Autógyártás	Esztergom	110	700
Electrolux AB	Hűtőgyártás	Nyíregyháza	15,9	600
Elcoteq	Elektronika	Pécs	13,2	688
Nokia	Mobiltelefon	Komárom	12,3	1000
Nitrogénművek Rt.	Salétromsav-gyártás	Pétfürdő	13	Nincs adat
Sanyo Electronic Co.	Napelemek és légkondicionálók gyártása	Dorog	6,5	300
Jabil Circuit Kft.	Rádióelektronika	Szombathely	3,7	700
Musashi Hungary Kft.	Autóalkatrész-gyártás	Ercsi	3,7	240
Spar Magyarország	Élelmiszer nagykereskedés	Bicske	3,5	120
Mirae	Mobiltelefon-alkatrészek	Komárom	2,5	300
Egis Rt.	Gyógyszergyártás	Körmend	1,2	Nincs adat
SWS Ltd., Fleming Ltd.	Szélmalomok	Bakony	24,5	Nincs adat
Asahi Glass Co.	Szélvédőgyártás	Tatabánya	15	200
EETEK Hungary Kft.	Szélerőművek	Hárskút	13	Nincs adat
Felleskjopet, Dtech	Kukorica és borsószárítás	Vasmegyer	1,3	Nincs adat
Neptunecht Kft.	Betonelemek gyártása	Edelény	1	50
Balda AG	Mobiltelefon	Veszprém	0,5	750

Adatforrás: Figyelő, 2005. február 11.

Munkahelyteremtés a fejlődő vagy potenciálisan fejlődő ágazatokban

Olyan szolgáltatások, mint a turizmus, banki szolgáltatások, háttéirodák, pénzügyi támogatások szintén bővítik a munkahelyeket, mivel világcégek call centereket és központi irodákat telepítenek. Ez a teljes foglalkoztatás azonban mégsem befolyásolta a munkaerő részvételi arányt és mind a relatív, mind az abszolút munkanélküliség növekedett az ilyen jellegű beruházások ellenére is.

Hanyagló ágazatok

A szerkezetváltás által leginkább érintett szektorok a következők:

Szektor	A szerkezetváltás oka
textilipar	A gyártás alacsonyabb bérköltségű államok felé helyeződik (Románia, Ukrajna, Kína)
cipőgyártás	A gyártás alacsonyabb bérköltségű államok felé helyeződik (Románia, Ukrajna, Kína)
ruházat	A gyártás alacsonyabb bérköltségű államok felé helyeződik (Románia, Ukrajna, Kína)
nyomdaipar	Szlovákia és más környező államok kedvezőbb árat kínálnak
élelmiszeripar	Méretgazdaságok és multinacionális gyártók az európai alapokon konszolidálódnak
Papíripar	Finnország, Oroszország és Ukrajna versenyképesebbek
közigazgatás	A vasúti és postai szolgáltatások, az egészségügyi ellátási és oktatási rendszer nem részesül elegendő mennyiségű támogatásban és szerkezeti reformra szorul
High tech berendezések gyártása (CD)	A világcégek kitelepítik a világstratégiákon alapuló termelést, mely nem kötődik Magyarországhoz

Kritikus helyzetet teremtenek azok az ágazatok, amelyek még nem estek át masszív szerkezetváltáson: a közérdekű vállalatok, szervezetek, például posta, vasút, a helyi kormányzati rendszerek, oktatási rendszer és az egészségügyi rendszer. Az központi állami és városi apparátus 800.000 fő számára biztosított társadalmi jóléti funkciót a kisebb közösségekben, ahol a fizetett munkaerő gyakran a város és a helyi iskola alkalmazottai.

Az alábbi lista példákat mutat a delokalizációra, a textiliparban a szakképzetlen munkaerő irányából a szakképzettek felé való elmozdulásra. A legtöbb esetben a döntés belső vállalati kompetencia, általános döntés (élelmiszer-csomagolás) a

költséghatékonyság érdekében. A kisméretű magyar piac okot adhat az üzemek bezárására. A felsorolás alapján nehéz általánosságokat megfogalmazni a „hanyagló szektorokról”, mivel a közszférát érintik. A privatizációnak és az integrált modern gazdaságnak azonban organikus ciklusa van, amely pozitív hatást gyakorol a teljes munkaerőpiac kis szeletére kivételesen a foglalkoztatásra és a bérekre.

Munkahelyek megszűnése 2003-2005 között

Név	Tevékenység	A bejelentés dátuma	Megszűnt munkahelyek száma
Mary 2000 Cipőgyár Kft.	Cipőgyártás	2003	700
Brown & Root	Hadsereget ellátó cég	2003	639
Styl Ruhagyár Rt.	Minőségi textília	2005	600
Uniontext Kft.	Textilipar	2003	430
Imperial Tobacco	Dohánygyártás	2004	380
Kraft Foods	Kávé és édesség	2004	320
Tokodi Üvegyár Kft.	Üvegipar	2004	320
Sabona Kft., Salamander	Cipőgyártás	2003	301
Za-Ko Rt.	Ruhagyártás	2003	240
Ikarusbus	Buszgyártás	2003	187
Corona baromfi Kft.	Szárnyashús-feldolgozás	2003	180
Warten-Tisza Rt.	Bútorgyártás	2003	170
Hammer-Hungária Bt.	Varrás	2003	160
Parmalat Hungária Bt.	Tejtermékek	2004	130
Triumph	Fehérnemű	2005	105
Dunaújvárosi Nyomda Rt.	Nyomtatás	2003	44
Vértesi Erőmű Rt.	Villamos áram-előállítás	2003	1200
Videoton	Kommunikációs berendezések	2003	1000
Elektronikai és Mechanikai Kft.	Elektronika	2003	900
Philips Magyarország Kft.	Elektronika	2003	500
Pick Szeged Rt.	Sertésfeldolgozás	2004	450
Ringa Rt.	Húsipar	2003	427
Flextronics	Elektronika	2004	400
Philips Magyarország Kft.	LCD monitor-gyártás	2004	370
Ajka Kristály Kft.	Üvegyártás	2003	300
Zalakerámia Rt.	Kerámia	2004	270
MSC Marc Hungary Kft.	Cipőgyártás	2003	230
Moldin Kft. Pannonplast	Műanyag	2004	230
Rába Futómű Rt.	Vagonok és erőátviteli egységek	2003	175
ICN Magyarország Rt.	Gyógyszergyártás	2004	135
Brau Union Hungária Rt.	Sörgyártás	2004	120
Sole Hungária Rt.	Élelmiszeripar	2003	109
Friesland Hungária Kft.	Tejpor-gyártás	2004	100
British American Tobacco	Dohánygyártás	2004	90
Opel Magyarország Autóipari Kft.	Motor és erőátviteli egységek	2005	90
Borsodi Sörgyár Rt.	Sörgyártás	2004	50
Tchibo Budapest Kft.	Kávé és édesség	2005	48

ATEV Fehérjefeldolgozó Rt.	Állati melléktermékek	2003	40
Zsolnay Porcelángyár Rt.	Kerámia	2004	25
Hollóházi Porcelán Rt.	Porcelán	2003	Nincs adat
Skanska Ingatlan Rt.	Építőipari tevékenység	2003	Nincs adat

Forrás: Figyelő, 2005. február 11.

- A szerkezetváltásban legveszélyeztetettebbek még a 800.000 állami és önkormányzati alkalmazottak mellett, a szociális partnerek egy része szerint, közel 800.000 családi kisvállalkozó és egyéni vállalkozó. Ezek a kisvállalatok nem tudják teljesíteni az EU egészségügyi és egyéb normákat (külön zuhanyzó, hűtőszekrény, stb.), nincsenek megfelelő módon megfinanszírozva, nem tudnak versenye szállni az Ázsiából és az EU-ból érkező importárúkkal szemben, továbbá tömegesen fognak csődbe jutni 2005 és 2006 folyamán. A munkanélkülivé váló egyéni vállalkozók nem tudnak elhelyezkedni a multinacionális vállalatoknál. A kisüzletek, éttermek, stb sem tudja felvenni az alacsonyán képzett munkaerőt, akik feleslegessé válnak a multinacionális vállalatoknál, mivel azok kizárólag képzett munkaerőt foglalkoztatnak.

Szabó György és Szabó Julianna által a szakszervezetek szövetsége részére készített tanulmány⁶ tapasztalati alapon bemutatja a multinacionális cégek hatását a szerkezetváltásra és a munkaerőre 2000-ig. A konklúziók a napjainkban aktuális, a táblázatban felsorolt esetekre is igazak.

- Minden esetben a vállalati szerkezetváltás során először az alacsonyán képzett munkaerőt bocsátottak el, majd emelték a megmaradt foglalkoztatottak átlagos képzettségi szintjét. A legdrasztikusabb elbocsátások a külföldi tulajdonú vállalatoknál zajlottak le.
- A külföldi tulajdonú vállalatok bőkezűek a képzések finanszírozásában, ám ezek a képzések leginkább vezetési és nyelvi képességeket célozzák meg. A kétkezi munkások ezzel szemben minimális szintű, munkavégzésükhöz szükséges képzésben részesülnek.
- Nehéz meghatározni, hogy mit is értenek „túlképzett” munkaerőn (például egyetemi diplomával rendelkező titkárnők). Jellemzően az autógyártó, elektronikai berendezéseket é autóalkatrészeket előállító vállalatok alkalmaznak szalagmunkásokat, akik túlképzettek a beosztásukhoz képest.

⁶ Forrás: "A multinacionális vállalatok és a munkaerőpiac szakszervezeti vonatkozásai," Selmeczy György, Szabó Julianna, BUDAPEST, 2000. December, letölthető: www.konferderaciok.hu

2.3 Magyar munkaerőpiac

A magyar munkaerőpiac sok ellentmondást mutat. Kitűnik a szakképzett munkaerő hiánya az ország bizonyos területein, míg a munkanélküliek száma 2004. végén közel 400.000 volt. Ilyen magas arányt legutóbb 1993-ban, az ex-szovjet piac összeomlásakor, a tömeges szerkezetváltás és privatizáció időszakában regisztráltak.

A gazdasági aktivitás szintje, 56%, mint ahogyan már korábban is jeleztük, azt mutatja, hogy Magyarország informális gazdasága nagyobb, mint gondolták és hogy a hivatalos statisztikai adatok mélyebb elemzést igényelnek. (Lásd: 16. sz. ábrát a regisztrált munkanélküliek arányáról 1990 óta)

Gazdasági aktivitás a 15-74 év közöttiek körében (%-ban kifejezve)

Korcsoportok	Gazdaságilag aktív	Mely közül		Gazdaságilag inaktív	Amelyből passzív munkanélküli
		dolgozó	munkanélküli		
15 – 19	5,54	65,12	34,88	94,46	1,16
20 – 24	48,45	86,59	13,41	51,55	4,16
25 – 29	76,66	93,53	6,47	23,34	7,56
30 – 39	80,19	94,01	5,99	19,81	9,68
40 – 54	76,85	95,30	4,70	23,15	7,99
55 – 59	47,94	96,60	3,40	52,06	2,24
60 – 64	14,15	98,22	1,78	85,85	0,34
65 – 74	2,93	98,09	1,91	97,07	0,03
Összesen	53,79	93,91	6,09	46,21	3,06

Forrás: KSH

- A munkaképesség és a tapasztalat jól láthatóan nincs összhangban a piac igényeivel a legfiatalabb, illetve a legidősebb korcsoport esetében. Ez jelentős szociális és gazdasági hátrányt okoz.
- A szürke vagy informális gazdaság foglalkoztatja az „inaktív” dolgozók egy részét.
- Kor szerinti diszkrimináció érvényesül.
- A részmunkaidő alig van gyakorlatban, mivel az adó- és adminisztrációs terhek a részmunkaidős és a teljes munkaidős alkalmazottak esetében megegyeznek.
- A szakképzés és a növekvő szektorok igényei egyáltalán nem felelnek meg egymásnak. Ez valamennyi megkérdozett szociális partner konszenzusos véleménye.

A „hiányzó munkavállalók”

A magyar munkaerőpiac jellemzői a 15-74 év közötti korcsoporthoz tartozó, de sehol meg nem jelenő „hiányzó” munkavállalók. Nem munkanélküliek, nem alkalmazottak, nem teljesítenek katonai szolgálatot, nincsenek külföldön, nincsenek szülői szabadságon, betegszabadságon és nem is fogyatékosak.

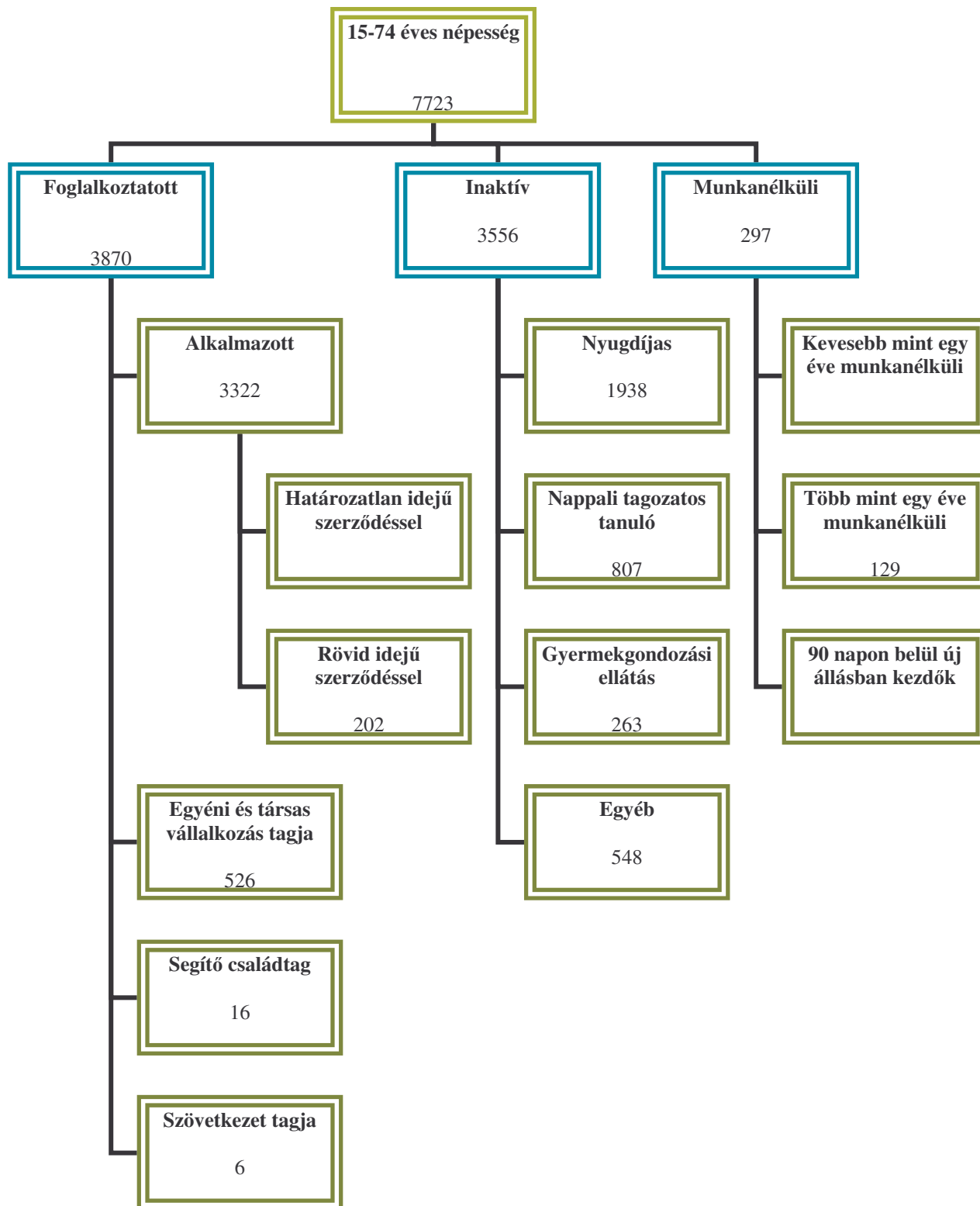
A Központi Statisztikai Hivatal (lásd az ábrát a következő oldalon) becslései szerint több mint 500.000 egészséges munkakorú egyszerűen „hiányzik”, vagyis részét képezi a feljegyzetlen és adót nem fizető szürkegazdaságnak.

Továbbá 800.000 kisvállalat és egyéni vállalkozó működik a szürkegazdaság szélén, amikor tranzakcióik és vásárlásaik egy részét készpénzben rendezik, számla nélkül.

A hiányzó munkavállalók számát a szociális partnerek egy része kétségbe vonja. Szerintük ők képviselik a munkanélküliek „rejtett hadát”, mintegy 1 millió ember, akiket az 1990-es évek elején elbocsátottak. Azok képzik ezen csoport magját, akik akkor nem mentek a karkedvezményrel nyugdíjba, nem találtak más munkát, nem kezdtek vállalkozást. Hozzájuk csatlakoztak azok a fiatalok, akik a szürkegazdaságban dolgoznak adófizetés nélkül. Minden szociális partner elismeri, hogy igazi kihívást jelent visszacsábítani ezeket a munkaadókat és munkavállalókat a formális gazdaságba. Ez a „munkanélküliek rejtett hada” vagy „informálisan alkalmazott” munkavállalók nem élvezik a Munka Törvénykönyv védelmét, viszont terheket ró a kórházakra és minden infrastruktúrára. Másrészt a törvénykövető polgárok és vállalatok befizetik az adókat és szociális terheket helyettük is magas adók formájában.

- **Az 500.000 és 1 millió közötti tömeg fehérítése, képviselete, szervezése és segítése minden szociális partner közös célja, mégsem élvez prioritást az olyan mindennapi ügyekkel szemben, mint a minimálbér, fizetett szabadság és az adómentes juttatások köre, stb.**

A 15 és 74 éves kor közötti lakosság foglalkoztatási státusza 2005. első negyedévében (ezer fő)

HVG, 2005. június 18., a KSH adatai szerint

Megjegyzések a munkanélküliséghez:

A hosszú távon munkanélküli fiatalok (akik több mint egy éve nem találnak munkát) száma nem biztató. A 20-24 év közötti kategóriában 36% hosszú távon munkanélküli, míg a 25-29 éves korcsoportban közel 40%. Ezek a számok azt mutatják, hogy a munkaerőigény és a képességek nem felelnek meg egymásnak. Összességében, a munkanélküliek 61-a keres 6 hónapnál hosszabb idő óta munkát és 45%-uk több mint 12 hónapja. És végül, van a populációnak egy olyan szegmense, akiket már nem is fognak alkalmazni és akik vagy feladják, nyugdíjba mennek vagy eltűnnek a szürke munkaerőpiacon.

A legutóbbi munkanélküliségi adatok (2005 augusztus) is ellentmondásosak. Például a Statisztikai Hivatal becslései szerint 300.000 regisztrált munkanélküli van Magyarországon. 58.000-rel több, mint 2004-nek ugyanebben a szakában. Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat szerint 400.000, akik közül 46.000 pályakezdő diplomás. Mindkettő ugyanakkora munkanélküliségi arányt határoz meg a 2005 július végi adatok szerint: 7,1%. A munkanélküliség a 15-24 éves korcsoportban 19%-ot ér el, amely azt jelenti, hogy az összes munkanélküli 20%-a fiatal, 24 év alatti.⁷ A fiatal munkanélküliek aránya sokkal magasabb, ha azokat is ide számítjuk, akik kitolják tanulmányaik befejezését, hogy ne kelljen munkát keresniük.

A részmunkaidőben történő foglalkoztatás tulajdonképpen nincs gyakorlatban (legalább is a formális gazdaságban), mivel mindössze a gazdaságilag aktív populáció 3%-a dolgozik részmunkaidőben (hetente 30 óránál kevesebbet).

Több mint 400.000 egyéni vállalkozó létezik, akik nem jogi entitások, de saját munkájukat vállalkozás formájában végzik, vagyis számláznak, a klienseik helyett átvállalják a munkáltatói járulékokat. Azonban az egyéni vállalkozók a formát leszámítva sok esetben maguk is alkalmazottak. Szigorú adózással és egyéb kezdeményezéssel törekszenek az egyéni vállalkozókat arra ösztönözni, hogy az alkalmazotti státuszba térjenek át. Talán nem is kell mondani, hogy ez a 400.000 egyéni vállalkozó, a legális kisvállalkozásokban társas tagok, valamint a segítő családtagok érzékeny gazdasági helyzetben élnek. Csatlakozhatnak a munkanélküliek sorához, ha jogosultak munkanélküli segélyre vagy növelik a szürkegazdaság és a hiányzó munkavállalók állományát.

⁷ Lásd: Figyelő, 2005. augusztus 11., 8. oldal

3. SZERKEZETVÁLTÁS és a SZOCIÁLIS PÁRBESZÉD

3.1 Szerkezetváltás – hogyan határozzuk meg a fogalmát?

A szerkezetváltást a legtöbb szociális partner a tervgazdálkodásból a piactudálkodásba való átlépés természetes részeként tekinti. Ez a folyamat a 80-as évek közepén vette kezdetét. 1988. óta él Magyarországon a Vállalati csődtörvény és társasági törvény, mely rendelkezik a törvényes entitások feloszlásáról és megalakításáról. Mindkét törvény az Osztrák-Magyar Monarchia idején (1870-es évek) elfogadott törvénykezésem alapul. Az 1989-ben életbe lépő, az állami vállalatok átalakításáról szóló törvény tette lehetővé az állami, tanácsi vagy más közös tulajdonban lévő vállalat átalakítását kft-vé, illetve részvénytársasággá. Ez az átalakítás adta az alapot a még mindig ellentmondásos „spontán” privatizációhoz, ahol is a jó összeköttetésekkel rendelkező személyek olcsó áron jutottak értékes vagyonhoz, majd pedig átszervezés után ezeken nagy haszonnal túladtak.

Az átalakítási folyamat nagyjából 1992-re befejeződött, mint ahogyan törvény írta elő. A legtöbb állami tulajdon privatizációja pedig a 90-es évek végére finalizálódott. Magyarország egy sokkal nagyobb fellendülést tapasztalt a zöldmezős beruházások terén, mint a privatizációs bevétel. Ezek a zöldmezős beruházások mára gyakran már a második tulajdonos kezében vannak. A sokk a mezőgazdaság, az acél és egyéb nehézipari szektorban 1995 előtt jelentkezett. A banki és pénzügyi ágazat „konszolidációja” és teljes privatizációja a 90-es évek végére zajlott le. 2005-ben a szerkezetváltás a harmadik szakaszba lépett az EU-ból érkező versenyképességi „nyomás” természetes következményeként, de az EU nélkül is bekövetkező folyamat lett volna. Mivel ez a vállalatok természetes fejlődési folyamatának része.

A tömeges vagy csoportos elbocsátásokra más szabályok vonatkoznak, mint a más okból történő elbocsátásokra. Két dolog ad aggodalomra okot Magyarországon a szerkezetváltás kapcsán. Az egyik, hogy a döntéseket európai vagy nemzetközi szinten hozzák meg és erre a fogadó közösség, illetve ország igen kis befolyásoló erővel bír. A második pedig a keletebről érkező nyomás, mint például Románia, Ukrajna, Kína, stb.

Ahogy korábban is említettük, a közsférát veszélyezteteti leginkább a szerkezetváltás, melynek megvannak maga a köztisztviselőkre és a közalkalmazottakra vonatkozó szabályai. Végkielégítésükről, áthelyezésükről a közalkalmazotti törvény rendelkezik.

A tömeges elbocsátás fogalma

A tömeges elbocsátás Magyarországon a 20 főnél többet foglalkoztató vállalatokat érinti. A Statisztikai Hivatal szerint ez 15.679 vállalatot jelent, amely az összes vállalat 1,7%-a. A Munka Törvénykönyv tömeges elbocsátásra vonatkozó intézkedései (1992, 2003, 2005) rendelkeznek olyan esetekben, amikor a 20-100 főt foglalkoztató vállalat legalább 10 főt, a 100-300 főt foglalkoztató vállalat legalább az alkalmazottai 10%-át és a 300-nál több főt foglalkoztató vállalat legalább 30 főt bocsát el egy hónapon belül. Nyilvánvaló, hogy a tömeges

elbocsátásra a 20 főnél kevesebbet foglalkoztató vállalatoknál, melyek 98,3%-át teszik ki az összes vállalatnak, nem vonatkoznak speciális rendelkezések, amelyek megkönnyítenék az újabb munkakeresést a foglalkoztatási szolgálat és egyéb, a helyi gazdaságban érdekelt közötti koordináció által. A 20-nál kevesebb munkavállalót foglalkoztató vállalatok munkavállalói ugyanazt a standard védelmet élvezik, mint minden munkavállaló: végkielégítési és fellebbezési jog, stb. Ebben az összefüggésben a speciális szerkezetváltási intézkedések a munkaerő csak keskeny szegmensére vonatkoznak, a nagytöbbség nem rendelkezik speciális szerkezetváltási jogokkal, hacsak nem állami alkalmazottak vagy közalkalmazottak vagy 20-nál több főt alkalmazó cégnél dolgoznak.

3.2 A szerkezetváltás jogi keretei

A Munka Törvénykönyv (1992, 2003 és 2005) bizonyos juttatásokat határoz meg, melyek a különös ok nélkül elbocsátottakat illet meg, vagyis akiket pénzügyi okok miatt bocsátottak el, nem gyenge teljesítmény vagy egyéb munkáltatóval való egyet nem értés miatt. Ez alapvetően csak a végkielégítést tartalmazza, amelynek összegét az adott munkáltatónál eltöltött évek száma határozza meg. Legalább három év ott eltöltött munkaviszony után egy havi fizetés összege, öt év munkaviszony után két hónap. Hat hónapnyi fizetés illeti meg az elbocsátott dolgozót végkielégítésként, ha legalább 25 éves munkaviszonnal rendelkezik az adott munkavállalónál. A felmondási idő legalább 30 nap, ha a munkavállaló 3 évnél rövidebb ideje dolgozott az adott munkahelyen. A felmondási idő hat hónapra is kiterjedhet, ha a vállalatnál dolgozott legalább 20 éve. A munkavállaló nem köteles a felmondási idő felénél többet dolgozni, amely tulajdonképpen a végkielégítés fizetését a felmondási idő felével megtoldja.

A tömeges elbocsátás esetére (kizárólag a 20 főnél többet foglalkoztató vállalatokra vonatkozóan) a Munka Törvénykönyv számos fontos intézkedést tartalmaz:

1. A döntés megszületését megelőzően legalább 15 nappal a vezetőség köteles konzultálni a munkavállalók képviselőivel, vagyis az üzemi tanáccsal és a szakszervezettel (üzemi tanács felállítása csak a legalább 50 alkalmazottal rendelkező vállalatokat érinti) vagy ezek hiányában a munkás bizottságokkal. Az elbocsátás megindokolandó és a juttatások a kollektív megállapodás és/vagy törvény szerint meghatározandók. Ha a munkavállalók képviselői és a vállalatvezetés megállapodik, a megállapodást a el kell juttatni megyei munkaügyi központhoz. Ha a munkavállalók képviselői úgy érzik, hogy konzultációs jogukon csorba esett, fellebbezhetnek a bírósághoz, bár ez nem állítja meg az elbocsátás folyamatát.
2. A megyei munkaügyi központot tájékoztatni kell az elbocsátás tényéről hozott döntésről 30 nappal a felmondó levél munkáltatókhoz való eljuttatása előtt. A munkavállalókról teljes információt kell továbbítani. A Munkavállalókat is 30 nappal a levél kézbesítése előtt tájékoztatni kell. Bizonyos munkavállalók „védett státuszból” nem bocsáthatók el, például a táppénzen, betegszabadságon lévők és a GYES-en lévő kismamák. Számukra

a felmondó levél csak a „védett státusz” megszűnése után juttatható el. (Az elbocsátástól tartó munkavállalók, orvos segítségével táppénzre vetetik magukat szinte határozatlan időre). Az intézkedések megsértése esetén, a Munkaügyi Bírósághoz lehet fordulni.

3. A felmondási idő legalább 30 nap (az előzetes felmondási időről leírtakat lásd fentebb). A végkielégítésről szóló általános rendelkezés vonatkozik, ha a munkáltató nem határoz a törvényileg elrendelt kollektív végkielégítésnél nagyobb összeg kifizetéséről. Az utolsó munkanapon a munkáltató köteles minden kifizetést rendezni, illetve kibocsátani az összes szükséges dokumentumot.

Elmondási határozatában a munkáltató köteles jelezni az elbocsátott alkalmazottak számát a foglalkoztatási kategória szerint és minden idevonatkozó dátummal együtt. Abban az esetben, ha a céget felszámolják, nincs értelme a „védett” munkavállalók (táppénz, GYES) státuszát megőrizni. Ekkor a munkáltató és a munkavállaló megállapodására van szükség. Az elbocsátott munkavállaló jelent a megyei munkaügyi központ felé, 270 napra elegendő juttatást kér, majd az év további részére az átlagfizetésük 65%-ára lesznek jogosultak, amely nem haladhatja meg a legmagasabb állami nyugdíj összegének 180%-át.

Köztisztviselőkre és közalkalmazottakra külön törvények, a felmondási időre, elbocsátásra és végkielégítésre más feltételek vonatkoznak. Az államnak kötelessége „hasonló” munkát biztosítani számukra a közszférában. A fiatal, alacsonyabb bérezésű és kevesebb munkaviszonnyal rendelkező munkavállalók az elsők az elbocsátási sorban, mivel az ő elbocsátásuk kevesebbe kerül, mint a régebb óta ott dolgozóké. Az idősebb munkavállalókat inkább a karkedvezményes nyugdíjba vonulásra ösztönzik.

Ágazati, vállalati vagy szakmai alapon kollektív megállapodás hatálya alá tartozó munkavállalókat olyan juttatások és jogok illethetik meg, melyek túllépnek a jogi követelményeken.

A 20 főnél kevesebbet foglalkoztató vállalatok dolgozóinak csak szerény végkielégítéshez, a felmondási időhöz van joguk. Üzemi tanácsok megalakítása 50 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztató cégek számára nem kötelező.

A magánszférához tartozó „progresszív” vállalatok, leggyakrabban multinacionális cégeknek azonban mind politikai, mind gyakorlati érdekük is, hogy bőkezű végkielégítést nyújtsanak konzultáció, pszichológiai tanácsadás, munkakeresési infrastruktúra, stb. formájában. A megyei munkaügyi központok és az önkormányzatok ideális esetben kooperálnak a munkakeresésben és a beruházások elnyerésében, hogy az elbocsátások okozta munkaerőtöbbletnek munkahelyet szerezzenek.

Az Európai Parlament és a Tanács 2002/14/EC irányelv (a konzultációhoz és információhoz való jog) követelése szerinti változások:

A Magyar Parlament 2005. március 7-én módosította a Munka Törvénykönyvet az előbb említett közösségi irányelv konzultációs, információs és egyéb követeléseinek való megfelelés érdekében. Erről a módosításról egyik szociális partner sem tett említést annak ellenére, hogy jelentős új jogokat biztosít azon munkavállalók számára, akik érdekeit a vállalatnál sem szakszervezet sem üzemi tanács nem védi.

3.3 Példák a magyarországi szerkezetváltásra

A legjobb magyar gyakorlati példákat az esettanulmányok tartalmazzák a 3. számú mellékletben. Egyéb szerkezetváltási eseteket (kizárólag munkahely-vesztés) 2. számú melléklet tartalmaz az Európai Megfigyelő Központ (European Monitoring Centre) adatai alapján.

3.4 A magyar szociális párbeszéd kihívásai

Magyarország 1990 óta fejlett és bonyolult háromoldalú érdekegyeztetési gyakorlattal rendelkezik. Az érdekegyeztető tanács neve sokszor változott. Mai elnevezése: Országos Érdekegyeztető Tanács (OÉT). Ebben kilenc munkaadói és 6 munkavállalói szervezet vesz részt. Működnek ezen belül ágazati bizottságok, valamint egy 2004-ben felállított Gazdasági és Szociális Bizottság, amelybe beletartoznak az NGO-k, a tudományos társaságok, stb.

A szociális párbeszédben a kilenc munkaadói szervezet közül 6 vesz részt, illetve a másik oldalról mind a hat munkavállalói szervezet. A szociális partnerek számos olyan esetet tudtak felsorolni, amikor is a kormány fontos foglalkoztatási és gazdasági kérdésben nem konzultált az OÉT-vel.

Azt is megtudtuk az egyik munkáltatói szervezettől, hogy a magyar kormány szociális párbeszéd törvényjavaslattal egészítette ki a 2005-2006-os törvényprogramot. Ennek pontos tartalmáról azonban nincs információnk. Annyi kiderült, hogy minden bizonytalan kétértelműséget tisztázni fog ez az új törvény.

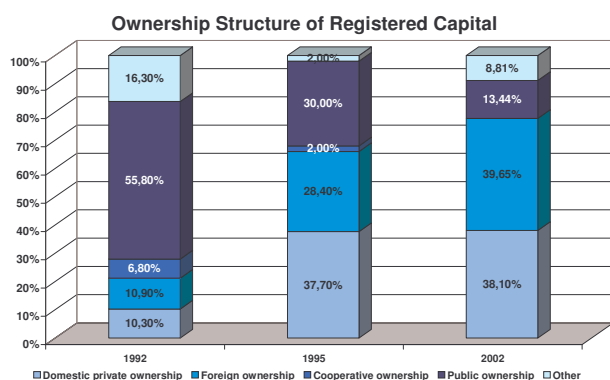
A szociális partnerek jövőképe a szociális párbeszédéről:

- Sok olyan társadalmi megegyezést igénylő téma van, mely a szociális partnerek taktikai megfontolásait figyelembe véve nem kerül megvitatásra (minimálbér, kategória szerinti béremelés, stb.) (szakszervezet).
- Minden szociális partner elismeri, hogy jelentős számú munkavállaló és munkáltató nem tagja hivatalosan szociális partnerszervezetnek és különösen zavaró tényező a „hiányzó félmillió” bizonytalan helyzete.

- A munkáltatói szervezetek úgy érzik, hogy az EU szociális párbeszéd a nagy cégek érdekében tesz erőfeszítéseket. A mikrovállalkozások és kkv- mind GDP-hez, mind foglalkoztatáshoz való hozzájárulása jobb európai szintű képviselőre szorul.
- Az országos háromoldalú érdekegyeztetés túl formális. Az állam túlreprezentált: mint érdekegyeztető partner és mint munkaadó. Az érdekegyeztetésnek és a szociális párbeszédnek kistérségi szinten is le kellene zajlania (munkáltatói szervezet).
- A kollektív egyeztetésnek olyan stratégiai kérdésekre is ki kellene terjednie mint az életen át tartó tanulás biztosításának kötelessége (szakszervezet).
- A szociális párbeszéd ez idáig nagyon politikafüggő volt, éppen a hatalmon lévő kormány partnerek iránti attitűdje határozta meg. A partnerek hiába értenek egyet sok esetben, nem tudnak tovább lépni politikai okok miatt (munkáltatói és szakszervezet).
- Az ágazati szociális párbeszéd fontos mindaddig, ameddig egyenlő képviselői arány valósul meg (munkáltatói szervezet).
- A szerkezetváltás a szociális piacgazdaság elkerülhetetlen és természetes velejárója a kis és nagy magánvállalatokban, csak úgy, mint a közsférában (munkáltatói szervezet).

Annex 1: Charts and Graphs

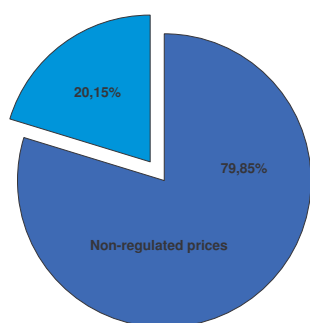
Chart 1:

Source: Hungarian Tax Authority

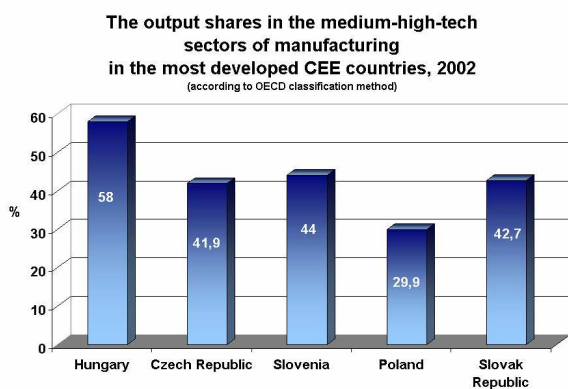
Chart 2:

Proportion of regulated and non-regulated prices in the consumer basket

Source: CSO

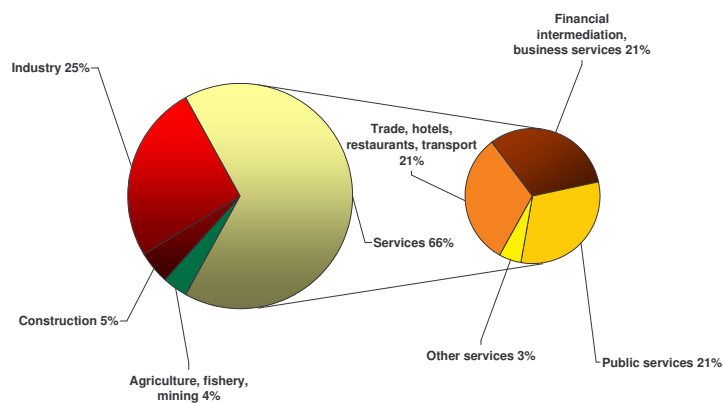
Chart 3:

Source: Eurostat

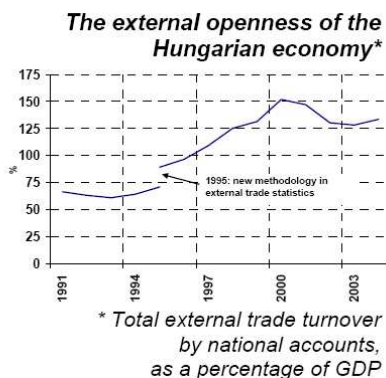
Chart 4:

Composition of Gross Value Added in 2003

Source: CSO

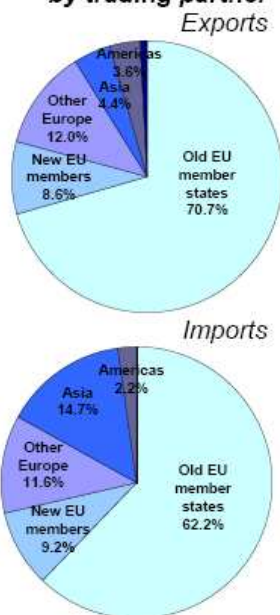
Chart 5:

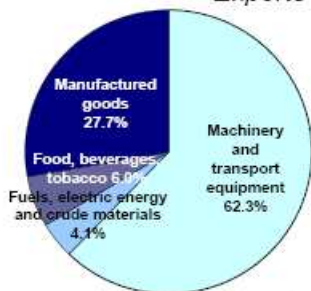
Source: Ministry of Economics and Transportation

Chart 6:

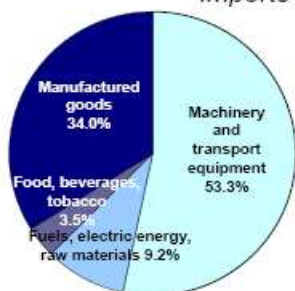
Foreign trade turnover by trading partner

**Foreign trade turnover
by commodity group**
Exports

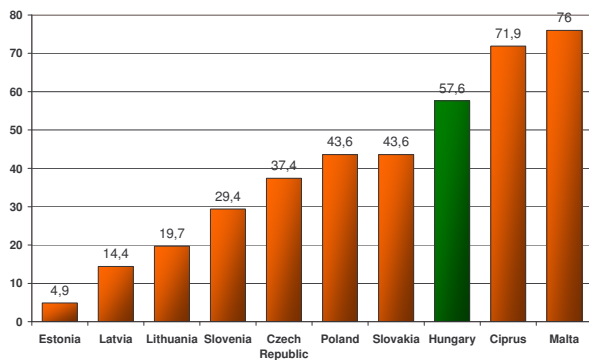
Imports

Source: Ministry of Economics and Transportation, 2004.

Chart 7:

State Debt as a % of GDP, 2004

Source: Heti Válasz (July 14, 2005) and Eurostat

Chart 8:

Fiscal Deficit, 2004, as % of GDP (Eurostat figures)

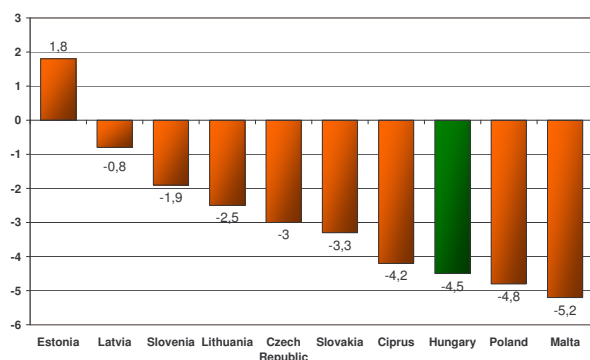
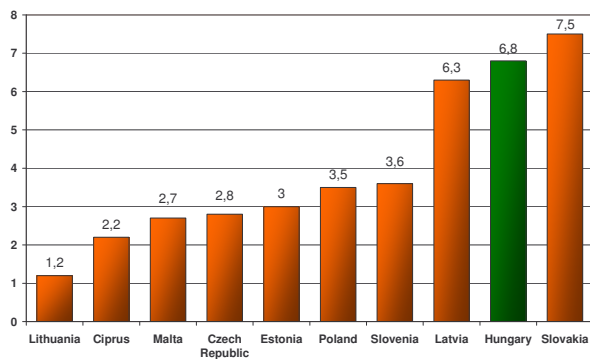

Chart 9:

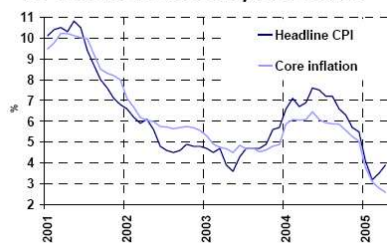
Changes in Consumer Prices in 2004, annual %

Source: Heti Válasz (July 14, 2005) and IMF

Chart 10:

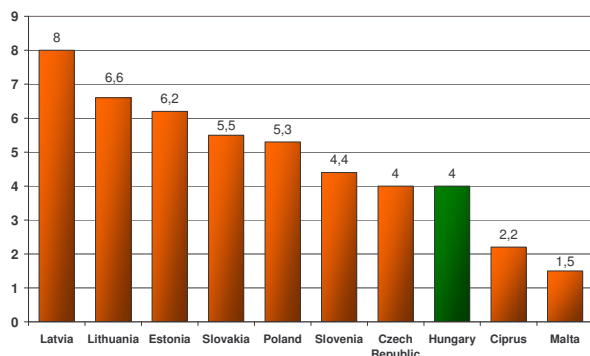
12-month consumer price index

Source: Ministry of Economics and Transport (www.gkm.gov.hu)

Chart 11:

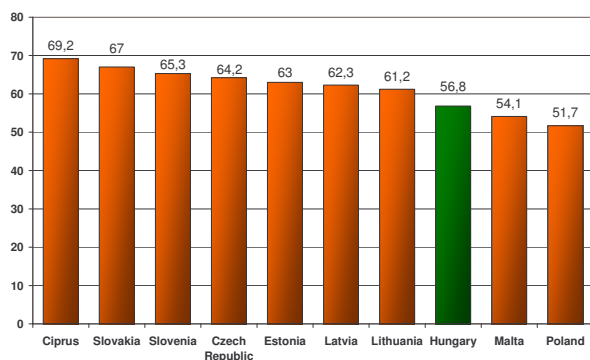
Real GDP Growth (%) 2004

Source: Heti Válasz (July 14, 2005) and IMF

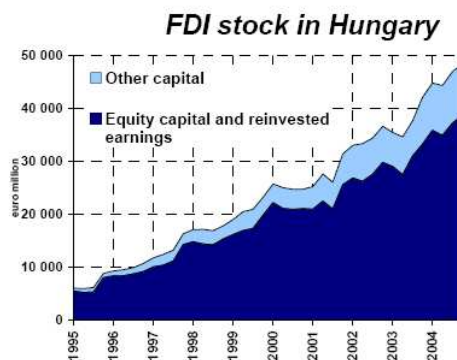
Chart 12:

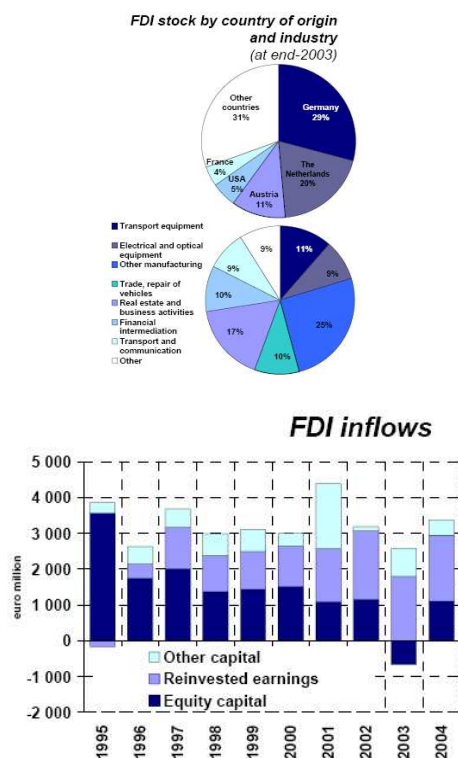
Workforce participation rate in 2004 (%)

Source: Heti Válasz (July 14, 2005) and Eurostat

Chart 13:

Source: Ministry of Economics and Transport, 2005.

Chart 14:

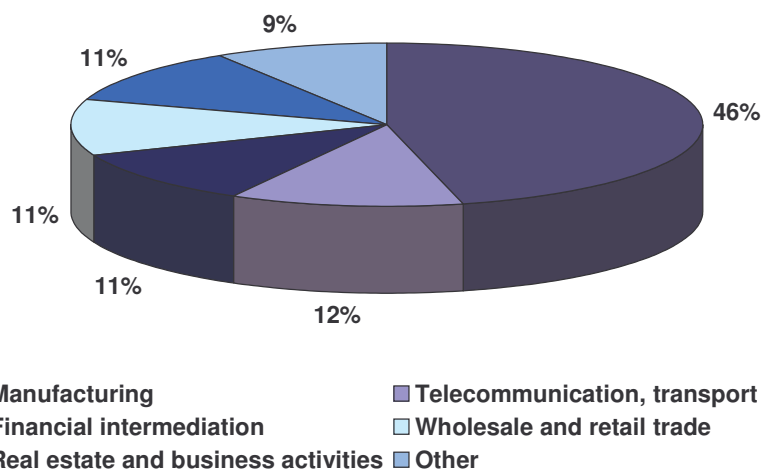
Tax rates (January 1, 2005.; %)

	Corporate tax	VAT	Personal income tax		Dividend tax
			Minimum	Maximum	
Bulgaria	15	20	10	24	17
Czech Republic	26	5, 19	15	32	15
Poland	19	0, 3, 7, 22	19	40	19
Hungary	16	5, 15, 25	18	38	25
Romania	16	0, 9, 19	16	16	15
Slovakia	19	19	19	19	19
Estonia	0	5, 18	24	24	24
Latvia	15	0, 5, 18	25	25	10
Lithuania	15	0, 5, 9, 18	33	33	15

Source: KPMG, Deloitte HVG 6. August, 2005.

Chart 15:

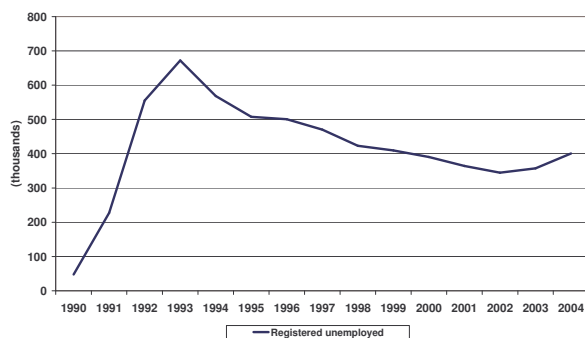
Distribution of FDI-stock in terms of industry

Source: Central Statistical Office

Chart 16:

Registered Unemployed 1990-2004 (thousands)

Source: CSO

Annex 2: Restructuring Cases, Examples of In-bound Investment

Source: www.emcc.eurofound.eu.int

Company	Group	Type of restructuring	Sector	Planned job reductions	Announcement date	Employment effect start	Employment effect timeline
Matáv		Internal restructuring	Post and telecommunications	2600	2005.04.26		2006.12.31
Hungarian Ministry of Defence		Internal restructuring	Public Sector	1297	2005.04.01	2005.04.01	2005.12.31
ST Glass		Bankruptcy/Closure	Glass and cement	750	2005.04.12	2005.04.12	
Debreceni Egyetem		Internal restructuring	Education	461	2005.05.19		2005.12.31
Artesyn Hungary Electronics	Artesyn Technologies	Offshoring/Delocalisation	Electrical	370	2005.07.27	2005.07.27	2005.12.31
Gyulai Húskombinát		Internal restructuring	Food, beverage and tobacco	346	2005.06.14		
Pécsi Tudományegyetem		Internal restructuring	Education	200 - 335	2005.05.19		2005.12.31
Karolina		Bankruptcy/Closure	Textiles and leather	314	2005.07.20		
Zalahús		Bankruptcy/Closure	Food, beverage and tobacco	284	2005.04.04	2005.03.01	2005.04.01
Leoni Hungária	Leoni AG	Offshoring/Delocalisation	Electrical	250	2005.06.02		2005.10.01
Magyar Televízió		Internal restructuring	Performing arts	185	2005.05.10	2005.05.10	
Ikarus Alkatrészgyártó	Ikarus	Bankruptcy/Closure	Motor	156	2005.07.14	2005.07.18	
Mizo		Bankruptcy/Closure	Food, beverage and tobacco	138	2005.06.18	2005.08.10	
Medicor		Bankruptcy/Closure	Metal and machinery	110	2005.07.14		

Company: Artesyn Hungary Electronics

Geographic location:

Country: Hungary

Region: DUNANTUL ; Kozep-Dunantul

Affected unit(s): Tatabánya

Company:

Group : Artesyn Technologies

Sector : Electrical - Manufacture of electrical equipment n.e.c.

Number employed: 370

Employment effects:

Announcement Date: 2005-07-27

Planned job reductions (min.): 370

Planned job reductions (max.): 370

Type of restructuring: Offshoring/Delocalisation

Employment effect start: 2005-07-27

Employment effect timeline: 2005-12-31

Direct dismissals: 370

Other job reduction measures:

Planned job creation:

Additional information:

Tatabánya-based Artesyn Hungary Electronics is a manufacturer of power supplies for hardware and telecommunications equipment producers. The company was established in 2001 by Artesyn Technologies Inc. Artesyn announced that it will be closing the Tatabanya, Hungary manufacturing facility, and intends to award its European manufacturing services work to Celestica Inc., a global electronics manufacturing services (EMS) provider. Most of the products currently being manufactured in Hungary will be transferred to Celestica's Romanian factory in Oradea. This transition is expected to be completed by the end of 2005. Savings in 2006 from this closure are estimated to be \$6.0 million.

Sources:

Népszabadság, 2005-07-27
Napi Gazdaság, 2005-07-27
Világgazdaság, 2005-07-27

Links:

<http://www.artesyn.com>

Company: Karolina	
Geographic location:	Country: Hungary
	Region: DUNANTUL ; Del-Dunantul
	Affected unit(s): Tolna
Company:	Group :
	Sector : Textiles and leather - Preparation and spinning of textile fibres
	Number employed: 314
Employment effects:	Announcement Date: 2005-07-20
	Planned job reductions (min.): 314
	Planned job reductions (max.): 314
	Type of restructuring: Bankruptcy/Closure
	Employment effect start:
	Employment effect timeline:
	Direct dismissals: 314
	Other job reduction measures:
Planned job creation:	
Additional information:	Tolna's spinning mill was established in 2000 by the Karolina Ltd. as a greenfield investment. 70% of employees are women. In July 2005, the company announced its closure because of the strong competition of chinese textile products.
Sources:	Népszabadság, 2005-07-20
Links:	

Company: Ikarus Alkatrészgyártó	
Geographic location:	Country: Hungary
	Region: ALFOLD ES ESZAK ; Del-Alfold
	Affected unit(s): Szeged
Company:	Group : Ikarus
	Sector : Motor - Manufacture of motor vehicles
	Number employed:
Employment effects:	Announcement Date: 2005-07-14
	Planned job reductions (min.): 156
	Planned job reductions (max.): 156
	Type of restructuring: Bankruptcy/Closure
	Employment effect start: 2005-07-18
	Employment effect timeline:
	Direct dismissals: 156
	Other job reduction measures:
Planned job creation:	
Additional information:	Hungarian bus manufacturer Ikarus announced the closure of its plant in Szeged. The closure will affect 156 employees.
Sources:	Népszabadság, 2005-07-14
Links:	□

Company: Gyulai Húskombinát	
Geographic location:	Country: Hungary
	Region: ALFOLD ES ESZAK ; Del-Alfold
	Affected unit(s): Gyula
Company:	Group :
	Sector : Food, beverage and tobacco - Production and preserving of meat
	Number employed: 979
Employment effects:	Announcement Date: 2005-06-14
	Planned job reductions (min.): 346
	Planned job reductions (max.): 346
	Type of restructuring: Internal restructuring
	Employment effect start:
	Employment effect timeline:
	Direct dismissals: 346
	Other job reduction measures:
Planned job creation:	
Additional information:	The meat combine of Gyula Plc is one of the largest meat industrial companies in Hungary. The company plans to reduce the number of workers by up to 35% because of heavy losses since 2002. The dismissals will affect 346 employees.
Sources:	Világgazdaság, 2005-06-14
Links:	

Company: ST Glass	
Geographic location:	Country: Hungary
	Region: ALFOLD ES ESZAK ; Eszak-Magyarország
	Affected unit(s): Salgótarján
Company:	Group :
	Sector : Glass and cement - Manufacture of glass and glass products
	Number employed: 750
Employment effects:	Announcement Date: 2005-04-12
	Planned job reductions (min.): 750
	Planned job reductions (max.): 750
	Type of restructuring: Bankruptcy/Closure
	Employment effect start: 2005-04-12
	Employment effect timeline:
	Direct dismissals: 750
	Other job reduction measures:
Planned job creation:	
Additional information:	ST Glass, the 112 years-old glassworks factory in Salgótarján is in liquidation. The state-owned firm, which was privatized in 2004 has made significant losses in the past years (in spite of subsidies received in May 2004). As a consequence of the accumulation of debts, salaries of 750 employees are still unpaid.
Sources:	Népszabadság, 2005-04-12 Napi Gazdaság, 2005-04-12
Links:	□

Annex 3: Case Study

We are working on the automobile and auto component sector as a case study, containing massive job cuts (Raba, Ikarus, Opel) as well as rapid expansion simultaneously (Suzuki, Audi).

Company: Audi Hungária Motor	
Geographic location:	Country: Hungary
	Region: DUNANTUL ; Nyugat-Dunantul
	Affected unit(s): Győr
Company:	Group : Audi
	Sector : Motor - Manufacture of motor vehicles
	Number employed: 5000
Employment effects:	Announcement Date: 2005-06-10
	Planned job reductions (min.):
	Planned job reductions (max.):
	Type of restructuring: Business expansion
	Employment effect start: 2005-09-01
	Employment effect timeline: 2008-01-01
	Direct dismissals:
	Other job reduction measures:
Planned job creation: 320	
Additional information:	AUDI AG chose the Hungarian city of Győr as its new production location in November 1992. The new engine plant was officially opened less than two years later. A workforce of around 4,900 was employed there at the start of 2001. The Győr site is a duty-free area, permitting the flexible delivery and collection of production components and engines. A large range of Audi engines is now produced in Győr. In June 2005, Audi announced the building of a new plant in Győr. The investment will create 100 jobs in September 2005. The company undertook to employ 320 new employees by 2008.
Sources:	Világgazdaság, 2005-06-10 Népszabadság, 2005-06-11 Napi Gazdaság, 2020-05-06 www.audi.com
Links:	□

Company: Ikarus Alkatrészgyártó	
Geographic location:	Country: Hungary
	Region: ALFOLD ES ESZAK ; Del-Alfold
	Affected unit(s): Szeged
Company:	Group : Ikarus
	Sector : Motor - Manufacture of motor vehicles
	Number employed:
Employment effects:	Announcement Date: 2005-07-14
	Planned job reductions (min.): 156
	Planned job reductions (max.): 156
	Type of restructuring: Bankruptcy/Closure
	Employment effect start: 2005-07-18
	Employment effect timeline:
	Direct dismissals: 156
	Other job reduction measures:
	Planned job creation:
Additional information:	Hungarian bus manufacturer Ikarus announced the closure of its plant in Szeged. The closure will affect 156 employees.
Sources:	Népszabadság, 2005-07-14
Links:	

Company: Bakony Művek

Geographic location:

Country: Hungary

Region: ALFOLD ES ESZAK ; Eszak-Alfold

Affected unit(s): Hajdúnánás

Company:

Group :

Sector : Motor - Manufacture of parts and accessories for motor vehicles and their engines

Number employed: 736

Employment effects:

Announcement Date: 2005-05-01

Planned job reductions (min.):

Planned job reductions (max.):

Type of restructuring: Business expansion

Employment effect start: 2005-05-01

Employment effect timeline:

Direct dismissals:

Other job reduction measures:

Planned job creation: 350

Additional information:

The automotive parts manufacturer Bakony Művek built a new plant in Hajdunanas (eastern Hungary) in a greenfield investment. In the longer term, the latter is planned to become the centre of white goods parts manufacturing, while the Veszprem factory will focus on car parts. 215 employees started working in the new factory building in May 2005. This number is to rise to 350 after the second phase. The factory manufactures parts for refrigerators for Electrolux. In the first year, parts for 300,000 refrigerators are to be made, with the number rising to 1 million by 2007.

Sources:

Napi Gazdaság, 2005-05-01
Appliance Magazine, 2005-04-19

Links:

<http://www.appliancemagazine.com/news.php?article=6507&zone=0&first=1>

Company: Le Bélier

Geographic location:

Country: Hungary

Region: ALFOLD ES ESZAK ; Eszak-Alfold

Affected unit(s): Szolnok

Company:

Group : Le Bélier

Sector : Motor - Manufacture of parts and accessories for motor vehicles and their engines

Number employed: 250

Employment effects:

Announcement Date: 2005-05-06

Planned job reductions (min.):

Planned job reductions (max.):

Type of restructuring: Business expansion

Employment effect start: 2005-05-06

Employment effect timeline:

Direct dismissals:

Other job reduction measures:

Planned job creation: 200

Additional information:

Le Bélier is specialized in safety related parts in cast aluminium for the automotive industry. The company employs 2,700 people in 6 countries and established two plants in Hungary with 1,270 employees. The new investment in Szolnok will create 100 jobs. The company undertook to employ 400 to 450 people in the long run as the part of the agreement with the government of Szolnok.

Sources:

Világgazdaság, 2005-05-06

Links:

||

Annex 4

Interviewed persons

Name	Organisation and affiliation
Ms. Terézia Borosné-Bartha	UNICE
Ms. Ágnes Ungvárszki	MGYOSZ: National Assoc. of Hungarian Industrialists
Mr. Gábor Solti	UEAPME IPOSZ: National Association of Hungarian Craftsmen
Mr. Gábor Antallffy	UEAPME KISOSZ: National Federation of Traders and Caterers
Mr. Antal Csúport	CEEP STRATOSZ: National Assoc. of Strategic and Public Utility Companies
Ms. Erzsébet Hanti	ETUC MSZOSZ: National Confederation of Hungarian Trade Unions
Mr. Pál Gergely	ETUC ASZSZ: Federation of Autonomous Trade Unions
Mr. Tibor Migács	ETUC LIGA: LIGA Confederation
Mr. Endre Szabó	ETUC SZEF-ESZT: Forum for the Cooperation of Trade Unions—Group of Intellectual Trade Unions
Mr. Imre Palkovics	ETUC MOSZ: National Federation of Workers' Councils

Bibliography

Abiad, A.- Leigh, D. – Fabrizio, S. Hungary: Selected Issues. IMF Country Report No. 05/215, June, 2005, www.imf.org

Cottarelli C. – Ebrill L. P. Staff Report for the 2004 Article IV Consultation, IMF Country Report No. 04/145, April 2, 2004, www.imf.org

Csák Cs. Vonzerőpróba. Figyelő, July 21-27, 2005 pp 12-13

Gecse G. – Nikodemus A. (Innovation and Environmental Protection Department, Ministry of Economy and Transport, Hungary) “Clusters in Transition Economies” Hungarian young clusters – case study, Budapest, 2003 www.gkm.gov.hu

Farkas Z. Aktuálpolitikai gazdaságtan. HVG, July 30, 2005 pp 63-64.

Heimer Gy. A csábítás trükkjei – Verseny a külföldi befektetőkért. HVG, August 6, 2005 pp. 52-54

Schadler S. - Ebrill L. P. Staff Report for the 2005 Article IV Consultation, IMF Country Report No. 05/213, June, 2005. www.imf.org

Schweitzer A. Hiperinaktivitás – A Magyar foglalkoztatási helyzet. HVG, June 18, 2005. pp. 56-58.

Selmečy Gy. – Szabó J. A multinacionális vállalatok és a munkaerőpiac szakszervezeti vonatkozásai (Pályázati összefoglaló), Budapest, 2000, www.konfederaciok.hu

Szirmai S. P. – Torontáli Z. Jön is, marad is ... - Tőkebefektetések új hulláma. Figyelő, February 10-16, 2005 pp 47-49.

Az ipar és az építőipar 2004. évi tevékenysége, KSH, Budapest, 2005 <http://portal.ksh.hu>

Economic Survey of Hungary 2005, OECD, July 19, 2005 www.oecd.org

Economic Survey of Hungary - Policy Brief, July, 2005 www.oecd.org

Heti Válasz, July 14, 2005 p 50.

Magyar statisztikai évkönyv – 2003, KSH, Budapest, 2004

Magyar statisztikai zsebkönyv - 2004, KSH, Budapest, 2005

Overview of the characteristics and current trend of the Hungarian external trade based on 2004 and Q1 2005 data; Ministry of economy and transport, Budapest, www.gkm.gov.hu

Overview of foreign direct investments in Hungary based on 2004 data Ministry of economy and transport, Budapest, www.gkm.gov.hu

Overview of the current situation and future prospect of the Hungarian economy (updates 2 May 2005) Ministry of economy and transport, Budapest, www.gkm.gov.hu

Quarterly Economic Report - World Bank EU8 July 2005 www.worldbank.org

The Hungarian Economy Current Situation & The Process of Changing Structure
www.gkm.gov.hu

Web pages

www.autonomok.hu

www.eiro.eurofound.eu.int

www.emcc.eurofound.eu.int

www.eszt.hu

www.fmm.gov.hu

www.gkm.gov.hu

www.imf.org

www.itdh.hu

www.liganet.hu

www.konfoderaciok.hu

www.mszosz.hu

www.munkastanacsok.hu

www.oecd.org

www.szakszervezetek.hu

www.szakszervezet.lap.hu

www.szef.hu

www.worldbank.hu